

Doseganje terminološkega dogovora v terminologiji

Povzetek predstavitve teme doktorske disertacije

Študijski program: Primerjalni študij idej in kultur, Podiplomska šola ZRC SAZU

Modul: Leksikologija, leksikografija, slovničarstvo

Kandidat: mag. Uroš Bonšek

Mentorica: doc. dr. Mojca Žagar Karer

Komisija: prof. dr. Andreja Žele, doc. dr. Mateja Jemec Tomazin, doc. dr. Boštjan Slak

Doktorska disertacija obravnava terminološki dogovor, ki je eden od ključnih mehanizmov terminološkega dela. Izbrana tema nagovarja potrebo po natančnejši obravnavi terminološkega dogovora, predvsem eksplicitnega, ki ga razumemo kot rezultat skupnega dogovora skupine strokovnjakov. V literaturi, tako slovenski kot tuji, je eksplicitni terminološki dogovor namreč precej skromno obravnavan.

Doktorska disertacija je razdeljena na dva dela. Prvi del zajema teoretski in zgodovinski pregled terminološke vede s poudarkom na pojmovnem terminološkem pristopu, ki v središče postavlja pojem in termin kot njegovo poimenovanje. Pojmi so med seboj povezani v pojmovni sistem, ta pa je s termini in definicijami predstavljen v terminološkem slovarju; pojmovni pristop pri terminološkem delu vodi tudi sodelavce Oddelka za terminologijo ISJFR.

Ker je terminološko delo timska dejavnost, prvi del disertacije obravnava slovensko in tujo literaturo s področja timske dinamike – razlike med skupino in timom, značilnosti učinkovitega tima ter vpliv njegove velikosti, sestave, povezanosti in komunikacije na uspešno timsko delo; obravnavane so tudi faze razvoja tima. Posebna pozornost je namenjena procesom odločanja, obvladovanju konfliktov, problemu skupinskega mišljenja, samocenzuri ter vlogi moderatorja oziroma facilitatorja kot usmerjevalca timskega dela. Prvi del disertacije vključuje tudi celovito teoretično obravnavo terminološkega dogovora. Predstavljeni so različni tipi dogovora, obravnavane so teorije, kaj terminološki dogovor sploh je, kaj pri terminološkem dogovoru pomenita soglasje in nesoglasje ter kakšni so postopki, s katerimi je mogoče terminološki

dogovor strukturirati in pripeljati do konca. Posebna pozornost je namenjena večplastni vlogi terminologa v procesu terminološkega dogovora.

Drugi del doktorske disertacije predstavlja empirična raziskava, ki temelji na gradivu, zbranem z metodo opazovanja s pasovno udeležbo. Analizirali smo posnetke osmih terminoloških sej, ki so jih vodili trije terminologi z Oddelka za terminologijo ISJFR. Gradivo zajema šestnajst ur posnetega gradiva, katerega transkripcija obsega 550 strani. Analizirali smo seje za štiri terminološke slovarje – s področja kriminalistike, meteorologije, fizioterapije in geoinformatike –, ki so potekale med junijem in decembrom 2025. Tri seje so potekale v živo, pet pa jih je bilo izvedenih prek videokonference.

Gradivo predstavlja vpogled v avtentične timske interakcije, v katerih si člani tima (področni strokovnjaki in terminolog) na terminoloških sejah prizadevajo doseči terminološki dogovor. Pridobljeno avtentično gradivo služi kot osnova, s pomočjo katere teoretične ugotovitve iz prvega dela disertacije potrdimo ali ovzamemo, hkrati pa te iste teorije z novimi ugotovitvami nadgradimo, dopolnimo, ali o njih pišemo prvič, recimo tipologijo izražanja strinjanja ali nestrinjanja ter vpliv položajne in strokovne avtoritete na dogovor.

Z analizo gradiva ugotavljamo, kako se eksplicitni terminološki dogovor v praksi sploh dosega, in sicer, kako se udeleženci pogajajo, usklajujejo svoja stališča, potrjujejo skupne odločitve ali si nasprotujejo. Iz gradiva je razvidno, da eksplicitni terminološki dogovor nastaja kot večrazsežnosten proces, ki ni izražen v eni sami obliki, temveč se lahko razvija prek prepleta **eksplicitnih** (*Ok – Ja, tako je – Jaz mislim, da je to to – Se strinjam, ni treba niti brati, gremo naprej – Ne, ni res, poglej na spletno stran – Glede na to definicijo to ni res*), **implicitnih** (*Tako, kot mislite, mi je vseeno – Jaz tudi nimam pripomb – Po mojem tudi lahko, no – Tukaj sem malo v dvomu – To ne vem, če je res, mislim, jaz ne bi upal dat tja – Jaz ne bi šel v tisto*) in **neverbalnih signalov** (*tišina, kimanje*). Tako na timsko dinamiko kot končno odločitev vpliva tudi **avtoriteta** tako strokovnjakov (ta je vsebinska) kot terminologa, ta nosi jezikovno in terminološko ter proceduralno in metodološko avtoriteto (*Načrt za danes je, da najprej pogledamo zapisnik pa gradivo – V splošnem jeziku ja, v terminologiji pa bogastvo z več sopomenkami nekoliko omejuje sporazumevalno funkcijo*).

Z analizo gradiva ugotavljamo tudi, da je eksplicitni terminološki dogovor tesno povezan z večplastno vlogo terminologa. Ta med terminološko sejo deluje hkrati kot **jezikovni svetovalec** (*Zdaj v bistvu tako čisto besedotvorno ... bi moglo biti iz pršenja pršič, pa ni – Kako*

to izgovorite? Samo zaradi naglasa me zanima, ker zdaj sem ... Mislim, narobe imamo tukaj naglas – Trpnik bi bilo vsakem primeru treba dati), terminološki strokovnjak (Z vidika pojmovnega sistema bi šlo – Tukaj morate vi povedati, kaj se uporablja v stroki, ker to je merodajno – Čim krajši termin je boljši. Načelo gospodarnosti) in procesni facilitator (No prav, gre tole v zapisnik – Se strinjate, gremo lahko naprej? – Zaenkrat pustimo pa vidimo potem, kaj bi ob koncu, če bo potreba ...).

Ugotavljamo lahko, da eksplicitni terminološki dogovor nastaja prek postopnega zbliževanja mnenj na podlagi strokovnega, jezikoslovnega in terminološkega znanja ter facilitacije. Doktorska disertacija z novimi ugotovitvami tako z obravnavo novejših literature kot analizo gradiva v terminologijo ne prinaša samo teoretičnih dopolnitev, ampak tudi praktično vrednost za terminološko delo.